

Rondwandeling over het Oude Kerkhof, op z'n Roermonds "d'n Aje Kirkhaof"

december 2021

Het Oude Kerkhof is gelegen aan de Herkenbosscherweg/Weg langs het Kerkhof, nabij het beroemde bedevaartsoord Kapel in 't Zand. Direct na binnenkomst van de begraafplaats via de publieksingang valt de stilte en rust op. Deze wandeling is zo gemaakt dat de omringende kerkhofmuur altijd rechts van u ligt, behalve aan het einde, maar dan is de uitgang al te zien, verdwalen is dus uitgesloten.

Start bij de publieksingang. Hier treft u ter orientatie een informatiebord met aan de voorzijde een plattegrond aan. Direct na binnenkomst slaat u rechtsaf. Aan de rechterzijde bevindt zich een vijftal grafvelden van religieuzen: de Ursulinen van St. Salvator, de Paters Camillianen, weer Ursulinen van St. Salvator, de Zusters van Liefde en ten slotte de Zusters van het arme Kind Jesus. Let op de smeedijzeren hekken en ook op de gietijzeren kruisen. Na het laatste hek aan uw rechterhand slaat u rechtsaf richting muur. Boven de muur is nog net het zinken dak van een bouwwerkje te zien. Even verder lopend geeft een poort in de muur toegang tot dit in 1881 gebouwde buskruitmagazijn. In 2012 werd dit historische gebouwtje gerestaureerd met de bedoeling om hieraan een museale functie verlenen. Mogelijk wordt hier in de toekomst een colombarium gerealiseerd.

Verder lopend langs de muur loopt u langs één van de vijf toegangspoorten en even verderop een gedeelte waar kinderen begraven zijn. Hier voorbij is er rechts een opening in het lage muurtje. Wie hier naar binnen gaat ziet schuin rechts het graf van de bekende Roermondse huisarts Wong Lun Hing met dodenmasker, vervaardigd door zijn zoon de kunstenaar Dolf Wong. Op de weg terug onder de grote bomen door bevinden zich aan de rechterzijde een aantal oorlogsgraven. Te beginnen met de graven van de Flying Officers Lowrie, Hill en Turner, neergestort in Asenray op 23 januari 1945, alledrie van de R.A.F. Hiernaast liggen de graven van Stuart, Holme, MacLennan, Bradley en Powell, gesneuveld op 31 augustus 1943 te Grathem en Goodwin, gesneuveld op 25 juni 1943 te Roermond. Aan de wapenschildjes op de grafstenen is goed te zien dat MacLennan en Goodwin bij de Canadian Air Force dienden. De Joodse Holme ligt broederlijk tussen zijn kameraden, vermoedelijk protestants of anglicaans, en dat allemaal op het katholieke deel van deze begraafplaats.

Even verder ligt een opvallende grafsteen van de verzetsheld Theo Bots, gevallen voor het vaderland op 5 mei 1944. Ook zijn hier weer kindergrafjes te zien. Even linksaf en dan de weg rechtsaf vervolgen in de richting van de muur en bijna bij de muur linksaf. Hier staat u voor een neogotisch grafmonument in torenvorm van Maria Godefrieda Wolfs, overleden te Roermond in 1938, voorzien van een foto van de overledene. Dit komt u op deze begraafplaats vaker tegen. Even verder volgt een kruispuntje. Links voor u is het interessante graf van de zouaaf Küppers, geboren in 1848 en gestorven in 1916 en Catharina Kirchner, zijn vrouw te zien. Voorzien van een martiale baard en knevelsnor, wijst hij, gekleed in zouavenuniform en behangen met medailles, met zijn vinger naar Rome, kennelijk uitroepende: "*La vraie force est la*". (Daar ligt de ware kracht). Een zouaaf is een soldaat in dienst van de paus, einde 19de eeuw, om de Vaticaanse Staat tegen Garibaldi te beschermen. Vanwege de vreemde krijgsdienst verloren zij in principe het Nederlanderschap.

Vanaf de zouaaf op het kruispuntje rechtdoor lopend in de oorspronkelijke richting, steekt u twee kruispuntjes over en bij het derde gaat u rechtsaf. Rond dit kruispunt waren ooit veel slachtoffers van de Tweede Wereldoorlog begraven, waaronder vele doden van de bombardementen op de stad. De meesten van hen zijn na de oorlog overgebracht naar de algemene begraafplaats 'Tussen de Bergen'. Opvallend is de in 2020 geplaatste herdenkingssteen die herinnert aan de hier in 1947 begraven gefusilleerde dertien Roermondse en een Poolse krijsgesvangene. U gaat rechtsaf. Hoog boven alles uit is in deze laan aan de linkerzijde een witte marmeren engel met kruis te zien. Dit is de rustplaats van de familie Th. van de Winkel-Höppener.

De route vervolgt richting het kerkhofkruis met op de achtergrond de voorgevel van het lijkenhuisje. Verscholen achter een boom rechts van dit kerkhofkruis is een interessant liggend graf te zien met vier cherubijntjes en de tekst "*Hier rust onze dierbaren echtgenote en vader den Heer Jean Berchem, echtgenoot van Mejuffrouw (sic!) Wilhelmina Körner, geboren te Senningen, Luxemburg, overleden in 1910.*"

Na dit fraaie hoogkruis met corpus loopt u richting lijkenhuisje. In 1882 werd dit gebouwd met de bedoeling hier verongelukte lijken te onderzoeken en te identificeren. Tot 1997 was dit nog in gebruik. Na restauratie in 2012 heeft dit een museale functie gekregen. Links van dit lijkenhuisje ziet u, door een ligusterhaag afgeschermd van de rest van de begraafplaats, voor degenen die: "Tot geene kerkgenootschap behorende," in het Roermondse dialect heet dit gedeelte "De verlaore Kirkhaof". Hier werden onder meer zelfmoordenaars, niet geïdentificeerde aangespoelde lijken uit de Maas of Roer, of overledenen die niet gedoopt waren, begraven. Hun ziel was voor eeuwig verloren. Natuurlijk kon men hier ook om principiële reden begraven worden, zoals atheïsten. Acht stenen zijn nog te zien op dit gedeelte van de begraafplaats. Eén van de graven toont in haut-reliëf een Germaanse levensvlam. Het is het graf van Leendert Willem de Leeuw, die als NSB'er in 1943 zelfmoord pleegde. Direct achter dit graf staat een steen met merkwaardige waaivormige hoekversieringen en een fraai bloemenmotief. Rechtsachter in de hoek vinden we het graf van de Hoogedelgestrengste Heer Marien Schell, een gepensioneerd majoor van het Oost-Indische Leger, Ridder der Militaire Willemsorde, geboren te Canne (België) in 1836 en overleden te Roermond in 1897. Het Oost-Indische leger was de voorloper van het KNIL. In totaal liggen er op deze begraafplaats verspreid zes Ridders der Militaire Willemsorde, behalve deze Schell zijn dat: Govert Bijl de Vroe (1821-1894), de Roermondenaar Willem Jean Hubert Timmermans, officier van gezondheid 1e klas (1860-1918), Nicolaas Blommers ((1873-1937), Jan Ronken (1867-1954) en Martin den Rooijen (1869-1950).

Terug naar de uitgang van dit "verloren kerkhof", via het hek weer op het katholieke gedeelte, bevindt zich op de hoek het niet meer gekentekende graf van de NSB-burgemeester van Grathem en Baexem Wim Hettterscheid.

Op 29 maart 1943 werd hij in zijn woning in Baexem door het verzet doodgeschoten. Een aantal dagen later werd hij hier met nationaalsocialistische eer, in aanwezigheid van o.a. Antoon Mussert, begraven.

Vóór de heg rechts van het lijkenhuisje bevindt zich op zo'n vijftig meter afstand de in 2008 geplaatste steen met het opschrift 'Nooit gekende schoonheid'. Het betreft een gedenkplaats voor levenloos geboren kinderen. Tot 1960 werden deze kinderen nog begraven onder de aanwezige heggen, tussen het gewijde gedeelte en het ongewijde deel, de zogenaamde 'limbus infantium'.

Men liet het als het ware aan God over, of hij de kinderen tot zich wilde nemen

Uw route gaat verder met het heggetje aan de rechterkant. Het eerste wat te zien is, is een links op de grond liggend kruis bij een boom van Dimphna H. Meijers. Iets verder een staande steen met een keramische verzezen Christusfiguur met de tekst: *"Ik ben de verrijzenis en het leven."* Dit is het graf van Magdalena Peters en Anton Jacobs. Daarnaast weer een mooi gebeeldhouwde liggende steen. Let vooral eens op de met bladmotieven versierde zijanten. Dan weer naar rechts voorbij het graf van J.H. Schreuders, en zijn echtgenoten C.H. Peijs en M.C.H.Pötter en schoondochter C.H. Schreuders-Pötter.

Aan de rechterhand zien we weer een muur met daarin een opening. Hier bevindt zich de nieuwe Israëlitische begraafplaats. Joodse begraafplaatsen worden onder andere aangeduid met "Bet Chaim" (Huis der levenden), want de rechtvaardigen zijn levend bij hun dood. De naam komt uit het boek Job 30:23, waar staat: *"Ja, ik weet, Gij leidt mij ten dode, naar de verzamelplaats van al wat leeft."* Een andere naam voor begraafplaats is "Beth Hakewarot" (Huis van de graven). In de getto's werd ook wel het Jiddische woord "Gedort" gebruikt, een verbastering van het Duitse "gut Ort". In Nederland is er een traditioneel verschil ontstaan tussen 'Portugeesjoodse (Sefardische) grafstenen, die meestal liggen, en de "Duitse" stenen, die vaak staan (Asjkenazim). Op deze begraafplaats zien we, op een enkele uitzondering na, alleen stenen van de laatste vorm. Opvallend is de Joodse jaartelling op verschillende stenen, soms in combinatie met de Christelijke. Het Christelijke jaartal is globaal te herleiden door van het Joodse jaartal 3760 af te trekken. Veelzeggend zijn teksten als: *"... die tijdens de Duitse bezetting zijn weggevoerd en niet zijn teruggekeerd."* Bekende Joods-Roermondse namen als Straus, Goudsmit, Gottschalk, Hahn, Goedhart, Herz, Lehmann, en Marx zijn hier te vinden. De twee handen op de steen op het graf van Erich Marx zijn handen van een kohen, een priester. De handen werden zo gehouden bij het uitspreken van de priesterzegen in de synagoge. Op enkele graven ziet u steentjes, daar volgens Joodse traditie neergelegd door bezoekende familieleden. De bijna honderd grafstenen zijn allen met de tekstzijde naar Jeruzalem gekeerd. Het ontbreken van enige begroeiing is ook volgens de Joodse traditie. Omdat de rust van de overledene niet verstoord mag worden zijn beplantingen, die sappen uit de grond halen en daarmee in contact zouden kunnen komen met het stoffelijk overschot, verboden. Op een Joodse begraafplaats geldt eeuwige grafrust. U verlaat het Joodse gedeelte door weer terug door de opening in de muur te lopen.

Aan de rechterzijde staat het gezamenlijke graf van de Congrégation des Filles de la Sainte Vierge de la Retraite de Vannes. De laatste begraafing in dit graf is van Soeur E. Herman in 1970. Links de rustplaats van de familie Van Hees. U houdt de kerkhofmuur aan uw rechterhand. Opvallend is de graftombe van de familie Burghoff, met even verder de oudste (1860) grafkapel van deze begraafplaats, die van de familie Bongaerts. De bekendste telg uit dit geslacht is Ir. Max Charles Emile Bongaerts, geboren te Roermond op 9 januari 1875, Hoofdingenieur Directeur Rijkswaterstaat, langjarig Tweede Kamerlid en Minister van Waterstaat.

Tegenover deze grafkapel aan uw rechterzijde staat het vrij hoge torentje van het inmiddels gerestaureerde imposante grafmonument met stevige kettingen van de Overste-directeur van het Pensioonaat St. Louis, Aegidius Verhulst. *"Die velen tot de gerechtigheid onderwijzen zullen blinken als de sterren in de immer durende eeuwigheden, Dan. XII"* luidt het opschrift. Kennelijk hebben leerlingen en oud-leerlingen bijgedragen aan dit grafmonument. Pensioonaat St. Louis werd beheerd door de Broeders van de Onbevleete Ontvangenis, het was destijds een bekend internaat voor jongens, met een lagere school en handelsafdeling. In de regel waren er meer dan 200 internen. In 1914 werd de school verplaatst naar Amersfoort. Ook in dit deel van de begraafplaats ziet u veel smeedwerk hekken en kruisen.

U blijft de muur steeds aan uw rechterhand houden. De 'Killaarskapel', genoemd naar de initiatiefnemer Piet Killaars, ziet u nu recht voor u. De uit Belgisch hardsteen opgetrokken kapel met onderliggende crypte, gerealiseerd in 2014, is een eerbetoon aan zijn in 2013 overleden echtgenote. Voor de bouw van deze kapel is geen graf verplaatst of geruimd. Nu komt u weer bij een aantal kindergrafjes. Even naar links en vervolgens weer gelijk naar rechts, met de muur, ter oriëntatie, weer aan uw rechterhand. Hier zijn in de muur twee stenen zichtbaar. Op een steen is nog net leesbaar: "*Maes, R.I.P.*" en een kruisje. Hier bevindt u zich op het oudste gedeelte van de begraafplaats, in gebruik genomen in 1785. Volgens het Edict van 1784 van Josef II van Oostenrijk mochten er alleen grafstenen tegen de muren worden geplaatst: "*... en zoodaeniglyk, dat'er niets en worde afgenomen van den grond die zal gedestineert syn tot de Begraeffinissen.*" Vandaar de stenen in de muur.

Vlak voor deze ingemetselde stenen twee opmerkelijke, liggende, kindergrafjes van een broertje en een zusje: het kruis op het graf van het meisje loopt uit in twee lelies, symbool van reinheid en het kruis op het graf van het jongetje heeft de vorm van een anker, symbool van hoop. Even verderop achter een opvallend wit en blauw geschilderd gietijzeren kruisje ziet u weer verschillende stenen bij elkaar ingemetseld. Een ruitvormige steen, bijna onleesbaar, uit 1883. Verder de steen van "*Anna Maria Helena Andriessens, overleden den 15 Julij 1842, in den ouderdom van 76 jaren, 7 maanden, 22 dagen, gewezen huisvrouw van I.W. Stienon.*" Ook is te lezen: "*Hier leyd begraven Pierre Hubert Mathieu Stienon geboren 7 november 1838 en overleden 10 april 1845.*" Het volgende gedicht is te lezen op de rechthoekige steen van Maria Scheffer, geboren van den Bergh en overleden op 28 december 1843: "*De dood rukt ons vaneen Hij scheurt verknochte harten De dood brengt ons weer zaam Hij eindigt onze smarten.*"

Even verderop is een kleine maar duidelijk leesbare steen ingemetseld voor de heer Johannes Michael Eckmiller, kerkmeester en medelid der regering van Ruremonde, zeg maar gemeenteraadslid, gestorven 14 juni 1819. Eckmiller was kerkmeester van de St. Christoffelkerk van Roermond. Dit is een van de oudste grafstenen van deze begraafplaats. Bijna in de hoek is nog de steen van Vrouwe Virginie Siemerink te zien. Op de jeugdige leeftijd van 29 jaar is zij gestorven op 16 mei 1862. In deze hoek aangekomen gaat u - gedwongen - linksaf.

Het eerste graf aan de linkerkant is opmerkelijk vanwege de Franstalige tekst: "*Ci-gît Eugenie Crappe vve de M. Jos. Guillaume née à Mons le 13 janvier 1824 et decedée à Ruremonde le 9 fevrier 1904. R.I.P.*" In vertaling: Hier rust Eugenie Crappe, weduwe van mijnheer Jos. Guillaume, geboren te Bergen (België) op 13 januari 1824 en overleden te Roermond op 9 februari 1904. Dat zij ruste in vrede. Direct hiernaast een graf versierd met diverse muziekinstrumenten in een fraai gebeiteld reliëf: "*De Koninklijke Harmonie aan haren onvergetelijken directeur Louis Guillaume, geboren te Brugge (België) 1851, overleden te Roermond 1904.*" Deze Louis (zoon van voornoemde Eugenie Guillaume-Crappe) was gehuwd met de Luikse sopraan Henriëtte Mélanie Lardinois. Hij werd als dirigent opgevolgd door zijn zoon Max, die dat bleef tot zijn dood in 1944. De familie Guillaume, inclusief vader en grootvader Joseph, was van onschatbare betekenis voor het muziekleven in Roermond. Hun composities worden nu en dan nog uitgevoerd. Het graf van Max Guillaume ligt vlak bij de ingang van de crypte van de bisschoppenkapel. Even verder zien we een knielende, biddende engel op een Sinti graf.

We vervolgen de wandeling en houden weer de muur aan de rechterhand. Een fraaie ingemetselde steen met alliantiewapen trekt de aandacht: De hoogwelgeboren heer Frederic de Gelissen, Ridder der Orde van de H. Lodewijk, overleden in 1851, *“voorzien met Heilige Sacramenten der Stervenden.”* Verder aan de rechterhand een graf met een in kleurrijk mozaïek gelegde Nederlandse vlag. Opvallend zijn de grote letters K.P.: Knokploeg. Dit is het graf van een bekende verzetsheld: *“Hier rust onze eenige geliefde onvergetelijke zoon en broeder Sjaak Frencken, geboren Urmond 07.11.1921. Zijn liefde tot land en volk dwong hem tot het hoogste offer. Hij gaf voor ons zijn leven 10.07.1944.”* Daarnaast het graf met een keramiek Christusfiguur: *“Albertus Reulen, geboren 12 november 1916 te Roermond. Ter dood gebracht 15 juni 1944 te Bloemendaal. Zwigend offerde hij het leven voor zijn kameraden.”* Deze beide verzetsmensen zijn bekend gebleven om hun heldhaftig uitgevoerde overval op het gemeentehuis van Haelen.

Even verderop ziet u een ruitvormige steen ingemetseld in de muur met een soort afdakje van cement: *“Acht voet hierover ligt begraven Lambertus Spee, te Roermond geboren in 1794 en aldaar overleden den 6den februarij 1854, diep betreurt door zijne echtgenootte Margarethe Otten.”* Iets verder weer een ingemetselde ruitvormige steen: *“6 voet hierover ligt begraven Joannes Stienon, steenhouwersbaas, overleden te Roermond op 12 oktober 1834.”* Hij werd 80 jaar en drie maanden. Duidelijk zichtbaar zijn de steenhouwersattributen op de steen afgebeeld. De naam Stienon bent u al eerder tegengekomen, deze steenhouwersfamilie is oorspronkelijk afkomstig uit het Luikse. Zou het toeval zijn dat juist hun graftekens de tijd zo goed hebben doorstaan? In de hoek rechts is de laatste ingemetselde steen te zien: *“Bid voor den ziele van vrouw Johanna Gertrudis Jegers, gestorven in 1827, en haar echtgenoot Petrus Leonardus Specken, gestorven in 1838.”*

U gaat nu linksaf en ziet rechts in de muur een kleine doorgang. Hierachter bevindt zich wat officieel heet de Nederlands Hervormde Begraafplaats. In de volksmond het protestantse kerkhof genoemd. Wat opvalt, is een enorme opengeslagen bijbel, de graftombe van de familie Begeman. U loopt naar links verder en passeert achtereenvolgens aan uw rechterhand de graven van de families Pape, Gansneb genaamd Tengnagel, van Boven, Begeman, Bruckner, Stormde Grave en Claus. Opvallend is het vele smeedwerk dat hier te bewonderen valt. Bij het graf van de industriëlfamilie Claus wordt de weg praktisch versperd door een grote boom. Hier gaat u naar rechts.

U ziet aan uw linkerhand het oorlogsgraf: *“Gevallen voor het Vaderland, J. Roosjen 1884-1945.”* Hier vlakbij was ook het graf van de verzetsheld Martinus (Bob) Bouman. Zijn stoffelijke resten zijn na het einde van WO II overgebracht naar de erebegraafplaats te Loenen.

Even verderop aan uw linkerhand ziet u wederom een kleine doorgang in de muur. Hierachter ligt de oude Joodse begraafplaats dat tot 1859 in gebruik was. Op dat moment kwam de reeds bezochte nieuwe Joodse begraafplaats beschikbaar. Opvallend is dat de bodem hier wat omhoogloopt. Reden is dat de Joodse graven niet worden geruimd en op de bestaande grond een nieuwe laag aarde gelegd wordt om overledenen in te begraven. Uitgangspunt is dat het lichaam is geleend: de ziel keert terug naar de Schepper, het lichaam wordt teruggegeven aan de aarde. Het ruimen van graven zou dit proces kunnen verstoren. Boomgroei wordt geweerd. We zien slechts zes staande grafzerken met uitsluitend Hebreeuwse tekst. Al vanaf de middeleeuwen moesten de Joden hun doden buiten de stad begraven, omdat begraven in een kerk of op de daarbij behorende begraafplaats op hen niet van toepassing is. In Roermond is de oudst bekende Joodse begraafplaats gelegen bij de Rattentoren, *“In den Arloen”* vlak buiten de stadsommuring. Wanneer deze begraafplaats in gebruik is genomen is onbekend. Mogelijk is de aanwezigheid van deze Joodse begraafplaats aanleiding geweest tot het besluit om in 1784, buiten de stadsmuren, hier een algemene begraafplaats aan te leggen.

Als u de oude Joodse begraafplaats weer verlaat gaat u naar rechts en weer naar rechts, de muur volgend. U ziet dan tegen de muur de protestantse helft van het beroemde "graf met de handjes". Een wel zeer creatieve oplossing om de liefde in een gemengd protestant-katholiek huwelijk ook na de dood te tonen; over de scheidsmuur van de religie reiken een forse mannenhand en een tere vrouwenhand met een kanten manchet naar elkaar. Aan deze kant ligt: "*J.W.C. van Gorkum, kolonel der Cavalerie, Militie Commissaris in Limburg, Geb. te Amsterdam 10 Januari 1809. Overl. te Roermond 29 Augustus 1880. Echtg. van Jonkvrouwe J.C.P.H. van Aefferden. R.I.P.*" Boven de tekst is een wapenschild met doodshoofd gebeiteld.

Aan de andere kant van de muur, op het katholieke gedeelte staat: "*Vrouwe J.W.C. van Gorkum, geb. Jonkvrouwe J.C.P.H. van Aefferden, Geb. te Roermond 28 Juni 1820 en aldaar overleden 29 November 1888. R.I.P.*" Boven deze tekst is een alliantiewapen te zien: Het familiewapen van Van Aefferden en een doodshoofd met gekruiste beenderen. De Latijnse tekst op de wapenstein luidt: 'Vivit post funera virtus' hetgeen wil zeggen 'De deugd leeft voort ná de dood'. In 1842 trouwde de 22-jarige jonkvrouw met de elf jaar oudere kolonel, die niet van adel was en bovendien protestant. Dat moet aanleiding zijn geweest voor de nodige opschudding in Roermond. Dit gemengde huwelijk duurde bijna veertig jaar en eindigde in 1880 met de dood van de kolonel de jonkvrouw overleefde hem acht jaar en liet zich niet in de vlakbij gelegen familiekerk begraven, maar bij haar geliefde. Is dit monument misschien ook een uiting van protest naar de eigen familie en bemoeizieke Roermondse gemeenschap?

U verlaat dit protestantse gedeelte door terug naar het toegangspoortje te lopen. Hierbij ziet u rechts het graf van Henssen, ongeveer in het midden de grote grafplaats van de familie Köhnen en aan het einde van de rij het graf van Karel Hölzenspies. U ziet ook enkele graven met een afgeknotte zuil, symbool voor het einde van het leven. Eigenlijk geen christelijk symbool, maar ook op het katholieke deel komt u deze wel tegen.

Via de doorgang verlaat u de protestantse begraafplaats en gaat direct weer rechtsaf, tot het einde van de muur en daar weer rechtsaf. U loopt tot het "graf met de handjes", om ook de katholieke kant in ogenschouw te kunnen nemen. Het is wel niet netjes ten opzichte van een jonkvrouw, maar u gaat met de rug naar dit graf staan. Helemaal schuin links voor u ziet u een hoge zuil met hierop een staande engel met urn. Hier loopt u naar toe. Aan de voorzijde van de zuil bevindt zich het wapenschild van de hoogadelijke familie Van Aefferden en die van de jonkvrouw dus.

U loopt door naar de hoofdallee, linksaf naar de Bisschoppenkapel in het midden. Aan uw linkerhand ziet u achtereenvolgens de familiegraven de Negri, Janssen, Jespers, Mertz, Schreurs, Burghoff, De Maes, Beerenbroek, en De Cerf. Achter dit graf, in de tweede rij, torent het neogotische, zandstenen monument van de weduwe Clocquet en mejuffrouw Clocquet er bovenuit. Daarnaast, ook in de tweede rij, het merkwaardig versierde grafteken van notaris Cornelis, overleden 1876. Jammer genoeg zijn de graven van Antonius Burghoff en jonkheer Christof Petit d'Oudenborg aan het einde van deze rij verdwenen. Hun familie grafkelders bevinden zich onder het maaiveld. Van die van Burghoff is de dichtgemetselde ingang nog te zien.

U staat voor de Bisschoppenkapel. Het bisdom Roermond werd opgericht in 1559, toen als strijd tegen de reformatie en als middel om het kerkelijk leven te verbeteren. Het bisdom Roermond was een lappendeken, slechts gedeeltelijk identiek met het huidige bisdom. Grote delen van het tegenwoordige Limburg bleven behoren tot de bisdommen Luik en Keulen. Na een roerige geschiedenis werd het bisdom in 1801, toen Napoleon een overeenkomst sloot met de Paus, ondergebracht bij het bisdom Luik. Vele van de bisschoppen van dit eerste bisdom werden in de St. Christoffel kathedraal begraven. In 1839 werd Limburg gedeeld en het oostelijk deel als Hertogdom losgemaakt van België, hiermee verviel ook de band met Luik. Ter voorbereiding van een nieuw bisdom, met als

territorium de latere provincie Limburg, een unicum in Nederland dat wereldlijke en kerkelijke grenzen identiek zijn, werd de deken van Roermond, Joannes Augustinus Paredis (1795-1886) vicaris. In 1841 werd hij tot bisschop gewijd en na het herstel van de bisschoppelijke hiërarchie in Nederland in 1853, mocht hij zich de eerste bisschop van het herstellende bisdom Roermond noemen. In aanwezigheid van een rondleider kan de kapel en de er onder liggende crypte bezocht worden. Daadwerkelijk hierin bijgezet zijn de bisschoppen Paredis, Boermans, Drehmanns, Schrijnen, Lemmens en Hanssen. Achter de sluitstenen van Moors en Gijsen bevinden zich geen stoffelijke resten. Zij zijn achtereenvolgens begraven in Tungelroy en Sittard. In tegenstelling tot hulpbisschop Beel die zijn laatste rustplaats in Bemelen heeft, zijn vicaris-generaal Féron en hulpbisschop Castermans er wel bijgezet.

Wanneer u naar links loopt ziet u dat het met een platte steen bedekte graf van Max Paul Elie Guillaume is, de beroemde musicus, gestorven in 1944 en zijn echtgenote Marthe Dupuis, overleden te Groningen in februari 1945, tengevolge van de evacuatie van Roermond naar Groningen. Rechtsaf ziet u de graven van de dekens Rhoen, overleden in 1952 en Moonen, overleden 1877.

Hierachter het indrukwekkende neogotische monument van de architect Pierre Cuypers en zijn echtgenote Antoinette Alberdingk Thijm. Cuypers is bekend als bouwmeester van onder andere het Centraal Station en Rijksmuseum te Amsterdam.

Als u rondom de bisschoppenkapel loopt ontdekt u op een hoek de grafkelder van de bekende familie Leurs en de graven van Mgr. L. M. Le Bron de Vexela (1849-1938), geheim kamerheer van de Paus, proost van het kathedraal kapittel en oud-plebaan-deken van Roermond. In reliëf is boven aan de steen een afbeelding van St. Christoffel met het kindje Jezus te zien. Rechtsom draaiend het priestergraf met kelk en hostie van Mgr. Van Meyel, huisprelaat van de Paus, vicaris-generaal, proost van het kathedraal kapittel, overleden in 1908. Even verder naar rechts ligt Mgr. Paulus Mannens, vicaris-generaal, proost en oud-president van het grootseminarie van Roermond, overleden in 1928. Ook dit graf heeft een kelk met hostie. Hiernaast het verweerde, liggende graf van Canon, met twee kleuren steen ingelegd. Dit moet er ooit heel fraai hebben uitgezien. Staande voor de laatste twee graven zien we in de derde rij een opvallend kleurrijk kruis. In een soort glaswerk zien we in het midden het alziend oog, de aartsengel Michaël in het midden, een wijzende vinger (links) en de heilige geest (rechts). Het graf heeft geen naamplaat meer maar is van de familie Kohl.

Naast de eerdergenoemde priestergraven treft u de grafkelder van de uitgeverfamilie Romen aan, thans geheel gerestaureerd. Aan het begin van de hoofdallee vóór de Bisschoppenkapel richting hoofdingang bevindt zich grafplaats van de familie Mathei. Bij de monumenten aan uw linkerhand ziet u verder lopend richting hoofdingang het graf met wapen van Steffens, oud-inspecteur der posterijen, afkomstig uit Beesel, overleden in 1899. In het midden de kapel met crypte van de familie Stoltzenberg. In de tweede rij rechts naast deze kapel een mooie engel met een krans in haar handen; dit is de rustplaats van de familie Cillekens. De engel is een aantal jaren geleden gerestaureerd door de Roermondse kunstenaar Paul Vincken. In 1995 heeft dezelfde Vincken naar dit voorbeeld een kopie vervaardigd ter vervanging van de vernielde, identieke, engel op de begraafplaats De Groene Steeg in Leiden. Deze siert daar het graf van een in 1887 overleden 12-jarige jongen.

Verder richting hoofduitgang komt u langs de graven Gobius, Corsten, Heynen en Fouquet. Stopt u even bij het één na laatste graf in de rij: Dahmen. Zowel aan de voor- als achterzijde bevinden zich enkele Franse teksten. Het laatste graf in de rij is het familiegraf Felix Janssens.

U gaat hier linksaf en ziet dan de ontroerende, naar het lijkt, anatomisch mislukte engel met kettingen en gebroken zuil op het graf Peeters-Haldermans. De realiteit is echter dat de maker de ziekte rachitis (Engelse ziekte) in het beeld heeft trachten te verwezenlijken. Daarachter de imposante beeldengroep op het graf Nizet. Met de muur rechts loopt u verder en zijn we weer bij de uitgang.

Ongetwijfeld zult u ontdekt hebben dat op deze algemene begraafplaats zich waardevolle graven bevinden. Niet alleen de graven zijn vaak uniek. Ook de aanwezig flora en fauna bepalen mede de cultuurhistorische waarde van deze begraafplaats. Het geheel mag als bijzonder en waardevol worden gezien dat tot in lengte van jaren en voor vele generaties, als zodanig behouden moet blijven. Terecht werd het Oude Kerkhof in oktober 2001 aangewezen als rijksmonument.

Tekst: Kees van der Zwaan, mei 2013, in december 2021 geactualiseerd door John Vaessen

